SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 363/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [redacted], [redacted], [redacted], zastúpeného JUDr. Ladislavom Miklošom, advokátom, Tyršovo nábrežie 7, Košice, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sa 76/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sa 76/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 7 Sa 76/2017 konať bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **3 000 eur,** ktoré je Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich jeho právnemu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sa 76/2017

(ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“). Zároveň navrhuje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 eur, ako aj priznanie náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 363/2021-8 zo 6. septembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je jeho tvrdenie, že napadnuté konanie je poznačené nečinnosťou krajského súdu. Sťažovateľ má v napadnutom konaní procesné postavenie žalobcu; predmetom napadnutého konania je jeho správna žaloba proti žalovanému Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“) o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 10026395 zo 17. júla 2017 (preskúmanie rozhodnutia žalovaného, Prezídia Policajného zboru, odboru dopravnej polície špecializovaného oddelenia na pokutu nezaplatenú na mieste, pozn.).

3. K priebehu napadnutého konania sťažovateľ uviedol, že napadnuté konanie začalo na základe ním podanej správnej žaloby na krajskom súde doručenej 30. augusta 2017. Následne bol krajský súd nečinný v období od 31. augusta 2017 až do 5. februára 2019, keď vyzval sťažovateľa na preukázanie jeho majetkových pomerov (preukazujúcich dôvodnosť uplatneného návrhu sťažovateľa na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, pozn.). Sťažovateľ na uvedenú výzvu reagoval podaním krajskému súdu doručeným 1. marca 2019 a následne krajský súd uznesením č. k. 7 Sa 76/2017-36 z 25. apríla 2019, ktoré nadobudlo právoplatnosť 21. mája 2019, priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených zároveň vyplýva, že 25. apríla 2019 krajský súd vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe, pričom žalovaný svoje vyjadrenie krajskému súdu doručil 28. mája 2019. Sťažovateľ ďalej uviedol, že posledný úkon krajského súdu v rámci napadnutého konania spočíval v tom, že 5. júna 2019 vyzval sťažovateľa na repliku k vyjadreniu žalovaného. Uvedené vyjadrenie sťažovateľa bolo krajskému súdu doručené 19. júna 2019.

4. Na základe uvedeného prehľadu procesných úkonov je sťažovateľ toho názoru, že sa v priebehu napadnutého konania na strane krajského súdu vyskytli obdobia nečinnosti, a to konkrétne od 31. augusta 2017 do 5. februára 2019 a následne aj v období od 5. júna 2019 až do podania ústavnej sťažnosti, pretože do podania ústavnej sťažnosti krajský súd vo veci nerozhodol a ani nevykonal žiaden procesný úkon. Celkovo teda obdobie nečinnosti krajského súdu v napadnutom konaní predstavuje 42 mesiacov. Na záver sťažovateľ poukázal na to, že v rámci napadnutého konania bola podaná sťažnosť na prieťahy predsedovi krajského súdu, ktorá bola v odpovedi krajského súdu sp. zn. 1 Spr 195/2021 sťažovateľovi doručenej 18. augusta 2021 posúdená ako dôvodná.

II.
Vyjadrenie krajského súdu, prehľad procesných úkonov a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Krajský súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V 436/2021 doručenom ústavnému súdu 20. októbra 2021 v podstatnom uviedol, že napadnuté konanie začalo doručením správnej žaloby sťažovateľa 30. augusta 2017, pričom zákonnej sudkyni bolo Dodatkom č. 5 k Rozvrhu práce

na rok 2019 pridelených k 1. marcu 2019 navyše ďalších 86 vecí prerozdelených po pôvodnej zákonnej sudkyni z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky. Zároveň dodal, že kombinácia agendy v komplexnom znení § 23 ods. 2 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) je pre jej záber v podstate nezvládnuteľná. Poukázal pri tom na to, že časť tejto agendy spočívajúcej v žalobách proti nečinnosti orgánu verejnej správy a žalobách proti inému zásahu orgánu verejnej správy postihuje len krajský súd, teda troch samosudcov na celom Slovensku, pretože smeruje proti ministerstvám a ústredným orgánom verejnej správy, v zásade takmer všetkým sídliacim v Bratislave. Zároveň poukázal na veľmi širokú možnosť výkladu inštitútu iného zásahu orgánu verejnej správy [podľa § 3 písm. e) SSP“], ako aj žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy, čo v praxi spôsobuje podávanie podľa krajského súdu až šikanóznych žalôb. Podotkol, že v rámci rozhodovania musí zákonný sudca prednostne vybavovať aj veci v prípade zaistenia so 7-dňovou lehotou či azylové veci, v ktorých je lehota na rozhodnutie 90 dní a v oboch prípadoch je lehota na napísanie rozhodnutia 7 dní, čo predlžuje aj rozhodovanie v ostatných veciach. Poukázal aj na rozhodovanie o návrhoch na priznanie odkladného účinku správnym žalobám vo veciach azylu do 15 dní, pričom podotkol, že návrhy žalobcov na priznanie odkladného účinku sú častokrát podávané opakovane aj len s jednodňovým odstupom od rozhodnutia. Okrem poukázania na množstvo podaní a rozsah vybavovanej agendy doplnil, že zákonná sudkyňa sa snaží ukončovať veci postupne od najstarších podaní doručených v roku 2014 vrátane podaní sledovaných krajským súdom v dôsledku sťažností.

II.2. Prehľad procesných úkonov:

6. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu krajského súdu zistil, že napadnuté konanie začalo 30. augusta 2017 po doručení správnej žaloby sťažovateľa krajskému súdu. Výzvou z 5. februára 2019 krajský súd sťažovateľa vyzval na preukázanie jeho majetkových pomerov na účel rozhodnutia o návrhu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, na ktorú sťažovateľ reagoval podaním krajskému súdu doručeným 1. marca 2019. Následne krajský súd uznesením č. k. 7 Sa 76/2017-36 z 25. apríla 2019 sťažovateľovi priznal oslobodenie od súdneho poplatku a zároveň žalovaného vyzval na vyjadrenie sa k správnej žalobe. Žalovaný svoje vyjadrenie krajskému súdu doručil 28. mája 2019. Krajský súd následne sťažovateľa 5. júna 2019 vyzval na podanie repliky k vyjadreniu žalovaného, na čo sťažovateľ reagoval podaním krajskému súdu doručeným 19. júna 2019. V ďalšom období vo veci nebol vykonaný žiadny iný procesný úkon.

II.3. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ sa na výzvu ústavného súdu z 21. októbra 2021 k stanovisku krajského súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 5. novembra 2021, v ktorom v podstatnom uviedol, že ústavná sťažnosť samozrejme nesmeruje proti zákonnej sudkyni a zaslanému stanovisku krajského súdu profesionálne a ľudsky rozumie, avšak musí uviesť, že sťažovateľ po podaní správnej žaloby očakával spravodlivé, ale súčasne aj včasné rozhodnutie vo veci. V predmetnej veci tomu tak však nie je a nedostatočné obsadenie súdu s poukazom na jeho zaťaženosť nemôže byť na ujmu sťažovateľa, ktorého súdne konanie – napadnuté konanie sa tak neprimerane predlžuje. Vzhľadom na všetko doteraz uvedené preto považuje podanú ústavnú sťažnosť za dôvodnú.

8. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania a spisu krajského súdu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

III.
Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní, argumentujúc tým, že napadnuté konanie je poznačené najmä opakovanou nečinnosťou krajského súdu. Prieťahy namieta už aj len s poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania vedeného pred krajským súdom (ako pred súdom prvoinštančným v rámci správneho súdnictva, pozn.) bez vykonania relevantného procesného úkonu smerujúceho k meritórnemu rozhodnutiu vo veci.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Správny súdny poriadok sa v § 5 ods. 1 v rámci základných princípov konania odvoláva práve na princípy, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok, pričom v § 5 ods. 7 SSP uvádza, že správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku prieťahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom krajského súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotného sťažovateľa, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

12. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (v tomto prípade žalovaného v súvislosti s udelenou pokutou sťažovateľovi za dopravný priestupok, pozn.), patrí medzi správnu agendu, pričom ústavný súd nezistil jej zásadnú právnu ani skutkovú náročnosť. Uvedené kritérium tak nie je spôsobilé ospravedlniť vznik prieťahov v napadnutom konaní, zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že právnu či skutkovú náročnosť vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti nenamietal ani krajský súd.

13. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že v jeho postupe nevzhliadol žiadne okolnosti, ktoré by negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania. Z predloženého spisového materiálu krajského súdu vyplýva, že sťažovateľ riadne

a včas reagoval na výzvy zaslané mu krajským súdom (na preukázanie jeho majetkových pomerov na účel rozhodnutia o návrhu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov a na podanie repliky k vyjadreniu žalovaného, pozn.). Ani uvedené kritérium tak nie je spôsobilé zbaviť krajský súd zodpovednosti za vznik prieťahov v napadnutom konaní.

14. K tretiemu kritériu, a to postupu krajského súdu, je potrebné v prvom rade uviesť, že po preštudovaní krajským súdom doručeného spisového materiálu ústavný súd v napadnutom konaní identifikoval najmä opakovanú nečinnosť krajského súdu. V tejto súvislosti poukazuje na dve časové úseky jeho úplnej nečinnosti. Prvým je obdobie od podania správnej žaloby na krajskom súde (30. augusta 2017, pozn.), súčasťou ktorej bol aj návrh sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov, až do 5. februára 2019, keď krajský súd až po takmer roku a pol nečinnosti vyzval sťažovateľa na preukázanie jeho majetkových pomerov na účel rozhodnutia o jeho návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Druhým obdobím úplnej nečinnosti krajského súdu je obdobie od 19. júna 2019, keď sťažovateľ krajskému súdu doručil repliku k vyjadreniu žalovaného, až do súčasnosti, teda obdobie približne dvoch rokov a štyroch mesiacov, počas ktorých krajský súd vo veci nevykonal žiaden procesný úkon.

15. Na základe uvedeného, vychádzajúc aj z obsahu súdneho spisu krajského súdu, ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Po zhodnotení všetkých okolností musí skonštatovať, že prieťahy idú primárne na vrub postupu krajského súdu v dôsledku jeho opakovanej nečinnosti. Na tomto mieste zdôrazňuje, že napadnuté konanie od podania správnej žaloby až do súčasnosti trvá celkovo 4 roky a 2 mesiace, pričom opakované obdobia nečinnosti krajského súdu z toho v súčte predstavujú približne 3 a pol roka. Krajský súd nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho ukončenia veci. Zároveň s poukazom na krajským súdom uvádzané personálne aspekty spôsobujúce prieťahy v jeho činnosti v spojení s množstvom a rozsahom agendy, ktorú musí riešiť, ústavný súd v zmysle svojej konštantnej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti a nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľa. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

16. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.
Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

17. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní, krajskému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty sťažovateľa (bod 2 výroku nálezu).

18. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ požadoval priznanie zadosťučinenia vo výške 3 000 eur. Uvedené odôvodňoval primárne s poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania, no hlavne na opakované obdobia nečinnosti krajského súdu.

19. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na tieto základné okolnosti. Prvou je zohľadnenie celkovej doterajšej dĺžky napadnutého konania pred krajským súdom ako súdom prvoinštančným v rámci správneho súdneho konania bez vydania meritórneho rozhodnutia, teda obdobie 4 rokov a dvoch mesiacov, no najmä poukazuje na to, že v rámci uvedeného celkového doterajšieho trvania napadnutého konania tvorilo v súhrne obdobie úplnej nečinnosti krajského súdu 3 a pol roka. Zároveň prihliadal na to, že v rámci napadnutého konania na strane sťažovateľa nevzhliadol žiaden jeho postu, či konanie majúce za následok jeho nedôvodné predlžovanie, preto ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 3 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

V.
Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 576,12 eur (bod 4 výroku nálezu).

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby

uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie repliky k vyjadreniu krajského súdu). Celkovo tak sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 576,12 eur.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu